

CERTAMEN V.
Előadások a Magyar Tudomány Napján
az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában

CERTAMEN V.

ELŐADÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJÁN
AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET
I. SZAKOSZTÁLYÁBAN

Szerkesztette
EGYED EMESE, FEJÉR TAMÁS

Kolozsvár, 2018

A kötet megjelenését támogatták:

Szerkesztette: Egyed Emese, Fejér Tamás

© Szerzők, 2018

© Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2018

Kiadja az Erdélyi Múzeum-Egyesület
Felelős kiadó: Biró Annamária

A tanulmányok szövegét korrektúrázta: András Zselyke
Tördelőszerkesztő: Virág Péter
Borítóterv: Idea Plus

Nyomdai munkálatok: Idea nyomda, Kolozsvár
Felelős vezető: Nagy Péter

ISSN 2393 – 4328

TARTALOM

Bevezető	9
Introducere	
Introduction	

I. NYELV-, IRODALOM-, NÉPRAJZ-, ZENE- ÉS SZÍNHÁZTUDOMÁNY

Kolozsvár intézményei

SZEGEDI Éva	
Könyvkötők és könyvkereskedők a 19. századi Kolozsváron	13
Booksellers and Bookbinders in the 19 th Century Cluj	
Librari și legători de cărți în Clujul secolului al XIX-lea	

SÓFALVI Emese	
A kolozsvári Magyar Művészeti Intézet Zenei Fakultása (1948–1950)	21
The Musical Faculty of the Hungarian Art Institute (1948–1950)	
Facultatea de muzică al Institutului de Artă Maghiar din Cluj (1948–1950)	

Kifejezésformák

PAP Levente	
A bűzös Piso – Támadási stratégia M. Tullius Cicero Piso ellen intézett invektívájában ...	31
Stenchy Piso – An Accusation Strategy in M. T. Cicero's in Pisonem	
Piso puturosul – O strategie de acuzare în opera <i>Impotriva lui Piso</i> a lui M. T. Cicero	

TAR Gabriella Nóra	
<i>Temesvár 300</i> – Kéziratos dráma Temesvár 1716-os felszabadításáról	41
<i>Timișoara/Temesvár 300</i> – Drama Manuscript about The Siege of Timișoara from 1716	
<i>Timișoara 300</i> – Dramă în manuscris despre eliberarea Timișoarei în 1716	

BARTHA Katalin Ágnes	
Otthonteremtés a színészek körében (a 19. század utolsó harmadában)	51
Home-Establishing among Actors in the Last Decades of the 19 th Century	
Spațiul domestic și profesiunea de actori în a doua parte a secolului XIX-lea	

KERESKÉNYI Sándor	
Ady Endre és a magyar modernitás	69
Endre Ady and the Hungarian Modernity	
Ady Endre și modernitatea maghiară	

BORGOS Anna	
Pszichoanalitikus énirodalmak, irodalmi önanalízisek	79
Psychoanalytic Auto-Fictions and Literary Self-Analyses	
Literaturi psihoanalitice ale eului, self-analize literare	

TAPODI ZSUZSA

- Nyomozás a múlt után – megelevenedő képek, látomások.....93
In Pursuit of the Past – Images Revived
Pe urmele trecutului – imagini reînviat

T. SZABÓ Csilla

- Újvári Anna népi költő írásszokásai és nyelvhasználata.....111
The Habits of Writing and Parlance of the Populist Poet, Újvári Anna
Scrisul și limbajul personal scris, ca mijloc de exprimare în poezia autoarei-naive, Újvári Anna

Kapcsolatok, kontrasztok

CSATA Adél

18. századi erdélyi magyar és román értelmiségiek kapcsolatáról. A budai Egyetemi
Nyomda kiadványainak szerepe a románok identitásának erősödésében123
Despre relațiile intelectualilor maghiari și români din Transilvania, în secolul al XVIII-lea. Rolul
publicațiilor Tipografiei Universitare de la Buda în întărirea identității naționale a românilor
The Role of Publications at University Press from Buda in the Strengthening Identity of
Romanian Citizens

VARGA P. Ildikó

- Vikár Béla szerepe a magyar–finn kapcsolatokban.....137
Béla Vikár's Role in the Cultural Relations between Hungary and Finland
Rolul lui Vikár Béla în relațiile între Ungaria și Finlanda

BENŐ Attila

- Fordítási hiedelmek.....145
Myths about Translation
Míturi despre traducere

II. TÖRTÉNELEM

SÓFALVI András

- Királykő vára153
King's Stone Castle
Cetatea piatra craiului

DÁNÉ Veronka

- A kancellár másik élete. Kovacsóczy István pályájának első szakasza161
The Chancellor's Other Life. The Early Period of István Kovacsóczy's Political Career
Cealaltă viață a cancelarului. Prima etapă a carierei lui István Kovacsóczy

JENEY-TÓTH Annamária

- Vázlat az udvari karrierekről a Rákócziak udvarából: konyhamester és a konyhai
személyzet173
Careers in the Court of the Rákóczi: the Chef and the Staff of the Kitchen
Carriere din curtea principilor Gheorghe Rákóczi I și II: maestrul bucătar și personalul de
bucătărie

SÜTŐ Kálmán Zsolt	
Sertéstartás, sertéshús fogyasztás Nagybányán a 17–19. században	195
Pig Farming and Pork Consumption in Baia Mare (Nagybánya) between the 17 th and the 19 th Centuries	
Creșterea porcilor și consumul de carne de porc în Baia Mare în sec. XVII–XIX	
HERMANN Gusztáv Mihály	
Szigethi Gyula Mihály és a székely eredetkérdés	207
Gyula Mihály Szigethi and the Issue of the Szeklers' Origins	
Gyula Mihály Szigethi și problema originii secuilor	
KOLUMBÁN Zsuzsánna	
Házasság vagy együttélés? Néhány gondolat az 1895 előtti vadházassági kapcsolatokról Udvarhely vármegyében.....	217
Marriage or Concubinage? Some Ideas Regarding the Presence of Concubinage Relationships in Odorhei County Prior the Year 1895	
Căsătorie sau concubinaj? Câteva idei privind relațiile de concubinaj în comitatul Odorhei înainte de anul 1895	
PAKOT Levente	
Gazdasági stressz és gyermekhalandóság székelyföldi falvakban, 1840–1914.....	231
Short-Term Economic Stress and Child Mortality in Rural Szeklerland, 1840–1910	
Insecuritate economică și mortalitatea copiilor în Ținutul Secuiesc, 1840–1910	
SÁRÁNDI Tamás	
Székelyföld önellátása a két világháború közti romániai magyar közgazdasági gondolkodásban.....	247
Szeklerland's Self-Sufficiency in Interwar Hungarian Economic Thought	
Autoaprovizionarea secuimii în gândirea economică maghiară interbelică	
GIDÓ Csaba	
A magyar kormány és a helyi politikai elit vasútfejlesztési elképzelései Székelyföldön 1940–1944 között	263
The Plans of the Hungarian Government and the Local Political Elite for the Development of the Railway Infrastructure in Szeklerland between 1940 and 1944	
Planurile guvernului maghiar și ale elitei politice locale privind dezvoltarea infrastructurii căilor ferate în Secuime între 1940 și 1944	
BOTH Noémi Zsuzsanna	
„A székelyek múltjának marxista feltárásáért”. Programadó írások a szocializmus időszakából.....	271
“For a Marxist Szekler History”. Programmatic Writings from Socialist Era	
„Pentru o istorie marxistă a secuilor”. Scrieri programatice din perioada socialistă	
Rövidítésjegyzék.....	282
Abbreviations	
Abrevieri	

Mutatók.....	283
Indexes	
Indice	
Képmelléklet.....	307
Illustrations	
Ilustrații	

SÓFALVI EMESE*

A KOLOZSVÁRI MAGYAR MŰVÉSZETI INTÉZET ZENEI FAKULTÁSA (1948–1950)**

Kulcsszavak: *zeneoktatás, Kolozsvár, intézménytörténet*

Van-e jelentősége két tanévnek egy – látszólag – kérészéletű intézmény történetében? A Magyar Művészeti Intézetet 1948 végén létesítette az államhatalom Kolozsváron, korábbi felsőoktatási létesítmények tevékenységeinek egybevonásával. A képzőművészeti és színművészeti tagozat mellett kialakított zenei fakultás a városban majd másfél évszázadra visszatekintő intézményes zeneoktatás hagyománya és az 1941-ben egyetemi rangra emelt helyi Magyar Konzervatórium személyi és anyagi erőforrásainak átvétele folytán az új keretek között működő fiatal intézet legerősebb karának számított. A kolozsvári Magyar Művészeti Intézet rövid fennállásának vizsgálata nem csupán intézménytörténeti, kortörténeti kuriózum. A Zeneművészeti Kar anyanyelvű szakoktatási rendszere, az alkalmazott tanárok és az itt képzett diákok munkája még évtizedekig meghatározta az erdélyi magyar zeneművészet irányát és tereit.

ELŐZMÉNYEK

Az intézményes zeneoktatás erdélyi bölcsője Kolozsvár: a városban 1819-ben alapított nyilvános zeneiskola a korszak és a régió történetében is jelentős helyet foglalt el. Az eredetileg színházi énekesek képzésére létesített Muzsikai Egyesület iskolája Zenekonzervatórium néven a 19. század végére országosan elismert művészeti és oktatási intézetté vált.¹ Fennállását mindvégig meghatározták az intézményesülés, majd a városi és állami támogatás felé tett lépések. 1916-tól a kolozsvári Zenekonzervatórium felsőoktatási jogot is kapott, az erdélyi intézmény tanrendje és vizsgarendszere a pesti Zeneakadémiáéval volt azonos. Az első világégés, majd az impériumváltás ennek az évszázados fejlődésnek (is) véget vetett, 1919-ben a Konzervatórium teljes ingó és ingatlan vagyonát átvette a zene- és drámatagozattal újonnan létesített román művészetoktatási intézmény (Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cluj). A bizonytalanság időszaka után, az 1920-as évek derekára a Magán Magyar Zenekonzervatóriumnak a megváltozott helyzetben sikerült újraalkotnia működési kereteit, és megfelelő anyagi és személyi feltételekkel versenyképesé tenni szakoktatását a városban fennálló

* SÓFALVI Emese (1984), dr., muzikológus, tanár, a székelyudvarhelyi Palló Imre Művészeti Líceum munkatársa. E-mail: sofalvi.emese@yahoo.com

** A tanulmány elkészítésekor a szerző a *Communitas Alapítvány Alkotói Ösztöndíjában* részesült.

1 SÓFALVI Emese: *Zeneoktatás a kolozsvári Muzsikai Conservatoriumban 1819–1869 között*. Doktori értekezés, Bp., 2017.